

# PVO

## OPERAČNÍ MANÉVROJÍCÍ SKUPINY

Podle dosud publikovaných názorů je operační manévrující skupina (dříve nazvána operační pohyblivá skupina) dočasným prvkem operační sestavy armády nebo frontu. Jejím posláním je plnit úkoly ve prospěch hlavního úderného uskupení armády nebo frontu. Ve své podstatě je to další úderné uskupení, které se má na stupni armády nebo frontu, či armády i frontu dočasně vytvářet s cílem zrychlit tempo operace, to je vytvořit příznivé podmínky, aby úderná uskupení armád a frontu mohla vést hluboké operace.

Operační manévrující skupina jako dočasný prvek operační sestavy se má vyznačovat údernou silou, pohyblivostí a z toho vyplývající schopností vést vysoce manévrovou činnost. Z toho důvodu je její využití spojováno s použitím taktických i operačních vzdušných výsadků.

Na stupni armády se uvažuje o tankové divizi posílené dělostřeleckými útvary a ženijními jednotkami, na stupni frontu se počítá s údernou skupinou ve složení dvou až tří divizí posílenou dělostřeleckými brigádami a útvary a ženijními jednotkami.

Dále se předpokládá jejich vytváření:

- ze svazků prvního sledu armády;
  - zčásti ze svazků prvního sledu, zčásti ze svazků druhého sledu armád nebo zálohy frontu;
  - ze svazků druhého sledu armád nebo vševojskové zálohy frontu;
  - ze sboru, pokud je v záloze frontu.
- Z uvedeného a literatury je zřejmé, že

operační manévrující skupina bude plnit úkoly na čele úderného uskupení vojsk a nebo i ve značném odtržení od tohoto čela a to zpravidla na nejdůležitějších směrech činnosti. To zákonitě povede na straně nepřítele k hledání odvetných opatření, jejichž cílem bude činnost této skupiny omezit nebo zmařit.

Jedním z prostředků, který vzhledem ke svým takticko-technickým vlastnostem a úderným možnostem může tohoto cíle dosáhnout, je nepřátelské taktické letectvo použité v kombinaci s bitevními vrtulníky, zvláště při jejich použití jako pohyblivé protitankové zálohy.

Je třeba počítat, že předmětem letectvého napadení budou jednak předsunuté odřady divizí této skupiny, dále hlavní síly tankových divizí v době přesunu a zasazení jako operační manévrující skupina, konečně i uskupení dělostřelectva, které zasazení zabezpečuje. V průběhu bojové činnosti budou údery vedeny jak na prvosledové útvary, které nejvíce pronikají do hloubky, tak na druhsledové útvary a svazky při jejich přesunu a zasazení do boje. Napadány budou i speciální odřady, vyčleňované k ničení důležitých objektů.

Bitevních vrtulníků, jako velmi pohyblivé protitankové zálohy, může nepřítel použít především na čarách zasazení operační manévrující skupiny, dále při zasazování jejich druhých sledů, při překonávání vodních toků, při přechodech horských hřebtů, při průchodech soutěskami a průsmyky.

Vysílané předsunuté odřady, speciální odřady a čela hlavních sil operační manévrující skupiny budou napadána především malými skupinami letounů bitevního charakteru z malých a středních výšek při využití všech druhů palubní výzbroje. Hlavní síly skupiny a její palebné prostředky budou ničeny již většími skupinami v síle jedné až dvou letek. K úderům bude využito pum různého druhu, ale i řízených střel. Údery budou vedeny většími skupinami především z vodorovného letu. V jaderné válce bude použito i jaderných pum, především malých ráží některým ze způsobů tossbomingu.

Operační manévrující skupina může být napadena i silným skupinovým úderem letectva v počtu okolo 60 i více letounů, zvláště v době zasazování a v průběhu bojové činnosti při zasazování svých druhých sledů.

Můžeme tedy shrnout, že taktické letectvo nepřítele i bitevní vrtulníky jsou pro činnost operační manévrující skupiny natolik nebezpečným prostředkem, že mohou vzhledem ke svým manévrovacím a palebným možnostem činnost skupiny nejen omezit a zpomalit, ale i zmařit. Příklad jak letectvo zmařilo činnost i tankové armády uvádí maršál Moskalenko ve své knize „Na severozápadním směru“. Z uvedeného je patrné, že bez dobře organizované PVO můžeme s její úspěšnou činností sotva počítat.

#### **Možnosti organizace PVO operační manévrující skupiny armády**

Vycházím z předpokladu, že tuto skupinu bude tvořit posílená tanková divize, buď z prvního, nebo z druhého sledu armády.

Organizace PVO bude záviset především na organizaci prostředků této divize, na tom, zda jde o prvosledovou nebo druho-sledovou divizi a konečně na celkové situaci PVO v pásmu armády.

Je-li operační manévrující skupina vytvořena z **prvosledové divize**, a má útvar PVO dělostřeleckého typu, bude nejvýhodnější volit jeho bojovou sestavu tak, aby bránil především prvosledové pluky a uskupení dělostřelectva. Kromě toho je k PVO zasazení skupiny potřebné využít prostředků sousedů a v závislosti na situaci alespoň části sil útvaru PVO armády. Není-li to možné, je nezbytné zesílit PVO činnosti stíhacího letectva, nejvýhodnější stíháním ve vzduchu v prostoru zasazení skupiny.

Má-li divize útvar PVO raketového typu, účinnost PVO skupiny se podstatně

zvýší, neboť vhodnou volbou bojové sestavy tohoto útvaru může bránit jak celou sestavu divize, tak uskupení posilového dělostřelectva. Největší účinnosti se dosáhne v malých a středních výškách (do 3000 až 5000 m). Proti cílům v ostatních výškách bude nutné plánovat použití stíhacího letectva, nejvýhodnější opět ze stíhání ve vzduchu. Ke zkvalitnění PVO na bocích zasazované skupiny je třeba, stejně jako v předchozím případě, plně využít možností prostředků PVO nejbližších sousedů. S posílením operační manévrující skupiny prostředky PVO na stupni armády nepočítáme.

V průběhu bojové činnosti skupiny může dojít k jejímu odtržení od úderného uskupení armády, v jehož prospěch skupina úkol plní. V důsledku toho nebudou moci v její prospěch působit ani prostředky PVO sousedů, ani armádní prostředky. To vyžaduje, abychom plánovali na směr činnosti skupiny využití stíhacího letectva a to zvláště v případech, kdy svazek bude mít ve své organizaci útvar PVO dělostřeleckého typu.

Bude-li operační manévrující skupina vysílat předsunuté odřady, popř. speciální odřady, je třeba tyto posílit některou z čet nebo i celou raketovou dělostřeleckou baterií toho vševojskového pluku, který odřad vyčleňuje. Při tvoření speciálního odřadu je nutné pamatovat na zařazení družstva protiletadlových střelců.

Bude-li skupina přecházet do pronásledování ustupujícího nepřítele, je nutné začlenit jednotky PVO na čela předbojových a pochodových sestav vševojskových jednotek a střelbou z chodu či zastávek ničit nepřátelské prostředky vzdušného napadení.

Při bojové činnosti v operační hloubce nabývá na významu samostatná a iniciativní činnost velitelů jednotek PVO, neboť při vysoce manévrové činnosti skupiny bude odrazení úderů vzdušného nepřítele často decentralizováno do palebných jednotek.

Je-li operační manévrující skupina vytvářena z **druhosledové divize**, je rozdíl vůči předcházející variantě především v tom, že tato divize se musí nejdříve přesunout do prostoru zasazení skupiny. PVO přesunu si bude řešit především organickými prostředky svazku a to v závislosti na organizaci prostředků PVO, zejména divizního útvaru PVO. Prostředky PVO vševojskových pluků budou použity k obraně pochodových proudů, rozděleny po četách a družstvech ve všech případech. Protiletadlový dělostřelecký pluk bude nejučelnější rozdělit k obraně nejdůležitějších divizních ob-

jektů (oddílů vojenských raket, dělostřelectva, míst velení) po bateriích. Pokud bude mít svazek útvar PVO raketového typu malého dosahu, bude výhodné jej přesunout před čela hlavních sil do prostoru zasazení s takovým časovým předstihem, aby byl schopen bránit již rozvinování skupiny na čáře zasazení. Pokud půjde o raketový útvar PVO blízkého dosahu, bude naopak výhodnější jej rozdělit po četách (bateriích) do pochodového proudu tak, aby bránil hlavní síly svazku jak za přesunu, tak při rozvinování na čáře zasazení a to vzhledem ke svým možnostem vést palbu i za pochodu.

Svazek se bude přesunovat v pásmu armády. V závislosti na tom, zda armáda působí na hlavním směru či vedlejším směru frontu, budou přesun svazku bránit armádní nebo i frontové prostředky PVO. Někdy bude možné vhodným manévrem alespoň části sil armádního útvaru PVO bránit přesunující se svazek zvláště při průchodu zranitelnými místy na osách pochodu (přechody přes vodní tok, soutěsky a jiné důležité komunikační objekty).

Po zasazení operační manévrující skupiny, vytvořené z druholadové divize, bude organizace PVO vycházet ze stejných zásad jako v předchozím případě.

#### **Možnosti organizace PVO operační manévrující skupiny frontu**

V tomto případě jde o skupinu složenou z více svazků, popř. ze sboru. Operační manévrující skupina tohoto druhu se může vytvářet:

- z části ze svazků prvního sledu, z části ze svazků druhého sledu armády či zálohy frontu;
- ze svazků druhého sledu armády a zálohy frontu;
- ze sboru, je-li v záloze frontu.

První dva případy budou z hlediska PVO složité v tom, že svazky mohou být od sebe značně prostorově vzdálené (zvláště v prvním případě), což bude až do zasazení skupiny (popř. do jejího soustředění v určitém prostoru) vyžadovat jejich PVO řešit především organickými prostředky a celkovým systémem PVO frontu. Využití armádních a frontových útvarů a svazků PVO k jejich obraně bude závislé na jejich situaci v době, kdy se o zasazení skupiny bude rozhodovat.

Operační manévrující skupina frontu bude zasazena v pásmu některé z prvosledových armád. Budeme-li zasazení plánovat na směru hlavního úderu frontu,

můžeme k PVO přesunu a zasazení soustředit kromě organických prostředků svazků i část sil armádního útvaru PVO i část nebo většinu sil frontového svazku PVO. Po zasazení a při vedení bojové činnosti však tyto prostředky, vzhledem k potřebě bránit úderná uskupení armád či frontu, zpravidla nebudou moci působit, což je třeba kompenzovat využitím stíhacího letectva. Budeme-li zasazení plánovat na vedlejším směru frontu, je nutné počítat s menšími silami PVO. Také v tomto případě je však nutné plánovat využití stíhacího letectva.

Při složení skupiny ze dvou až tří divizí neorganizovaných do sboru vzniknou problémy s velením všem silám a prostředkům PVO skupiny, s koordinací jejich činnosti, neboť možnosti náčelníků PVO jednotlivých svazků nedovolují, aby celkovou odpovědnost převzal některý z nich. Nemají k tomu odpovídající prostředky velení. Řízení PVO těchto svazků přímo z VS PVO frontu, zvláště při odtržení operační manévrující skupiny od hlavních sil, bude rovněž problematické, zejména z hlediska odrazení úderů vzdušného nepřítele. Problém velení v této situaci bude vyžadovat celkově hlubší analýzu možnosti jak z vševojskového hlediska, tak z hlediska druhů vojsk. Vzniknou také těžkosti v uskutečňování součinnosti se stíhacím letectvem a v zajišťování bezpečnosti ostatních druhů letectva, které bude bojovou činnost operační skupiny podporovat.

Jednodušší situace z hlediska PVO se vytvoří, bude-li jako operační manévrující skupina frontu použit organický sbor, který má vlastní prostředky PVO a také vlastní orgány velení PVO.

V tomto případě budou přesun bránit organické prostředky svazků sboru, rozčleněné do jejich pochodových sestav, popř. přesunované před čela hlavních sil svazků analogicky jako v případě operační manévrující skupiny armády. Pokud bude mít sbor organický útvar PVO raketového typu, bude účelné jej přesunout před hlavními silami sboru do prostoru jeho zasazení. Kromě toho bude přesun bránit celkový systém PVO frontu a prvosledových armád, v jejichž pásmu bude probíhat.

V prostoru zasazení sboru jako operační manévrující skupiny frontu bude možné vytvořit silné uskupení různorodých prostředků PVO a to z prostředků PVO sboru, z části sil prostředků PVO prvosledové armády, v jejímž pásmu je sbor zasazován, a ze sil svazku PVO frontu.

Obdobně jako v ostatních případech však po zasazení sboru a při jeho činnosti v operační hloubce nebude zpravidla možné s využitím prostředků PVO prvosledových armád i frontových prostředků počítat. Pro tuto situaci bude opět jako nejvýhodnější prostředek stíhací letectvo frontu.

#### **Možnosti organizace průzkumu vzdušného nepřítele operačních manévrujících skupin**

U operační manévrující skupiny armády je nutné opět diferencovat, zda je vytvořena z některé prvosledové nebo druhosledové divize.

V prvním případě můžeme v době zasazení svazku využít k jeho uvědomování o vzdušné situaci výsledků radiolokačního průzkumu radiotechnického praporu armády a také přímého odposlechu hlášení jeho radiotechnických hlásek (RTH), zejména těch, které jsou rozvinuty nejbližší prostorou zasazení. Základním zdrojem radiolokační informace však bude pro uvědomování vševojskových pluků vlastní četa radiolokačního průzkumu a velení a pro divizní útvar PVO jeho řídicí radiolokátor a radiolokační baterie. Kromě toho je nezbytné plně využít možnosti televizních optických zaměřovačů a optických zaměřovačů všech jednotek PVO a možnosti průzkumu pozorováním, neboť včasné zjištění bitevních vrtulníků a nízko letících cílů bude záviset především na využití těchto prostředků průzkumu.

V druhém případě můžeme při přesunu druhosledové divize využít pro její uvědomování nejen možnosti RTH armády, ale i nejbližších RTH frontu. Vlastních radiolokačních prostředků z přesunu můžeme využít jen u těch svazků, které mají v organizaci útvary PVO blízkého dosahu. U ostatních svazků budou možnosti omezeny na průzkum pozorováním.

Po zasazení ať již prvosledové, nebo druhosledové divize jako operační manévrující skupiny se budou možnosti využít výsledků radiolokačního průzkumu armádních prostředků, v závislosti na

hloubce odtržení skupiny od hlavních sil, zmenšovat. V některých případech však můžeme na směru činnosti skupiny přemísťovat některou z RTH armády. Toho může využít příslušný vševojskový svazek k odposlechu hlášení RTH. Ve většině případů však bude svazek odkázán na využití vlastních prostředků průzkumu vzdušného nepřítele.

U operační manévrující skupiny frontu, vytvořené z několika svazků, budou možnosti organizace průzkumu záviset na rozmístění těchto svazků vzhledem k situaci RTH armád a frontu. Proto bude nutné organizaci průzkumu vzdušného nepřítele řešit pro každý svazek diferencovaně. Při přesunu svazků do prostoru zasazení skupiny pak bude účelné přejít na využití výsledků radiolokačního průzkumu prvosledových armád. Rozmístění RTH prvosledových armád v době zasazení skupiny musíme ze stupně frontu ovlivnit tak, aby v prostoru zasazení skupiny byla rozmístěna alespoň jedna RTH. V průběhu bojové činnosti, pokud to pozemní situace dovolí, bude účelné na směru skupiny plánovat přemísťování některé z RTH prvosledových armád. Pokud by mezi hlavními silami frontu a skupinou vznikla značná meze, musí organizace průzkumu vzdušného nepřítele vycházet z možnosti organických prostředků jednotlivých svazků. Možnosti průzkumu vzdušných cílů by se mohly zvýšit při existenci vzdušných RTH, neboť by mohly být použity na směru činnosti skupiny podle její konkrétní situace.

Bude-li operační manévrující skupinu tvořit organický sbor, který má vlastní radiotechnický útvar, bude situace jednodušší, neboť ve všech etapách jeho činnosti (kromě přesunu) může si organizovat vlastní systém průzkumu a uvědomování o vzdušné situaci. Za přesunu využije stejných zdrojů zpráv jak jsem uvedl v předchozích případech. Naopak po zasazení sboru a zvláště v situaci, kdy povede bojovou činnost v operační hloubce, bude výhodné, aby výsledků radiolokačního průzkumu využily prvosledové armády, popř. front, neboť bude mít nejvčasnější informace o vzdušném nepříteli.

V závěru chci zdůraznit, že vzhledem k současným možnostem PVO nemůžeme s posilováním operačních manévrujících skupin útvary PVO počítat. Organizace PVO musí vycházet ze zámyslu vševojskového velitele a konkrétní situace útvarů a svazků vojska PVO v době, kdy se použít skupiny plánuje a kdy se o jejím zasazení rozhoduje. Proto nemůžeme vymezit jednoznačná pravidla, jak situaci řešit. V každém případě je však třeba zvláštní pozornost věnovat přesunu a vlastnímu zasazení skupiny a k tomu dobře promyslet, připravit a uskutečnit rozhodný manévry útvarů a jednotkami PVO. U prvosledových svazků a zvláště pak u útvarů je třeba jak v době zasazení, tak v průběhu celé další bojové činnosti věnovat mimořádnou pozornost organizaci boje s bitevními vrtulníky a nízko letícími cíli.